

Bava Metzia 75b

להביא פרייפרין — **If one hired a donkey driver or a wagon driver** — **to bring planed wood** for the construction for the *chuppah*, **or** to deliver **flutes for a bride or for the dead**, **or** if one hired **workers to remove his flax from its steeping waters**, **or** if he hired them to do **anything, which**, if not performed, would cause a **loss**, **and they withdrew** from their commitment and refused to work, the law is as follows: **In a place where there are no other people** to be hired at a comparable wage, **he may hire** other workers, even at exorbitant wages, **to replace [the first workers]**, and the first workers must subsidize these wages; **or he may trick [the first workers]** into working for him.

Bava Metzia 76b

אומר להן סלע קצצתי לכם — **He may say to them**, “Earlier, **I fixed your wages at one sela**; **and I will allow you to collect two selas.**” **And how much may [the employer] spend in hiring other workers on [the first ones'] account?** **up to forty or fifty zuz (dinars).**

Shulchan Aruch (Choshen Mishpat 333:5)

אומר להם סלע קצצתי לכם — **He says to them**, “**I fixed your wages at one sela**; **come and take two.**” **And he does not give them more than he set up in the beginning.** **And even if he gave them the two,**

Shach (Choshen Mishpat 333:29)

כיון שהוא דבר האבוד — **Even if they did not begin the work**, **he may hire** other workers **to replace [the first workers]** **or he may trick [the first workers]** into working for him.

דוגמאות לדבר האבוד

רמ"א (שלג, ה) - משרתת או עבד של בעל הבית מקרי דבר האבוד, דבעל הבית לא יכול לעשות מלאכה בעצמו, ועל יד זה נאבד שלו. [ועי' ש"ך ופתחי תשובה שם.]

רמ"א (שם) - ומלמד החוזר בו מקרי דבר האבוד, וכן סופר המקבל לכתוב ספר אחד וחוזר בו מקרי דבר האבוד.

ש"ך (סקכ"ו) - מלמד נקרא דבר האבוד מטעם שכל עת ורגע שהתינוק הולך ובטל הוא פסידא דלא הדר, וסופר המקבל ספר נקרא דבר האבוד מטעם דספר בכתב יד שני סופרים הוא מקולקל. ולפי זה במלמד אם מעמיד לו מיד מלמד אחר יכול לחזור בו, וכן אם התינוק הולך בטל בזמן שרגילים התינוקות לילך בטלים ובין כך יכול למצוא מלמד אחר, ובשכרו לכתוב ספר נמי אם ידוע דלית קפידא בכתיבת ידי ב' סופרים... יכול לחזור.

מטען או שכור עליהם

ש"ך (שלג, טו) - ולא דמי לדבר האבוד ששוכר עליו או מטעו אבל מכל מקום אינו יכול לכופו להשתעבד בו בשביל כך.

פתחי חושן (יא, סק"ל) - ונראה שיכול להטעותם במה שיוכל.

דבר אברהם (ח"ג, סי' כא) - זהו דאמרה הברייתא "כיצד מטען" כלומר באיזה אופן מותר להטעותו, אומר להם כו' היינו דדוקא באופן זה מותר ולא באחר... באופן זה אינו משקר כלל ואינו משתעבד בגופו של חבירו בעל כרחו ואינו מטעהו באמת כלל, שהרי רוצה הוא לעבוד בשתיים והוא קוצץ לו בשנים באמת שתיים ונותן לו באמת שתיים, ואם יש בזה הטעאה רק איהו הוא דאטעי אנפשיה.

ח"מ (שלג, ו) - כיצד שוכר עליהם פועלים וגמרים מלאכתן שלא תאבד וכל שיוסיף לאלו הפועלים האחרים על מה שפסק לראשונים נוטל מהראשונים עד כמה עד כדי שכרן של ראשונים ואם היה להם ממון תחת ידו שוכר להשלים המלאכה עד ארבעים או חמשים זוז בכל יום לכל פועל אף על פי ששכר הפועל בשלשה או ארבעה.

ש"ך (שלג, לב) - כגון ששכרן בב' סלעים וחוזרים ועדיין לא נתן להם כלום שוכר אחרים בד' סלעים ונוטל מהראשונים ב' סלעים.

פתחי חושן (סקל"ב) - אם בעל הבית בעצמו גמר יכול לנכות.

מעשה של השליח צבור

מהרש"ם (ח"ב סי' רטו) - בבא לתבוע דמי שכירות בדבר האבוד כדין ש"ך בימי נוראים דאינו יכול לחזור בו, וקיימא לן דשוכר עליו על חשבונו פועל אחר בודאי אם הפועל השני אין שכרו שוה כמוהו בודאי צריך לנכות הפחת משכירות הראשון... וגם לענין שחיטתו יש לדונו לשוגג שהיה סבור בתחלה שיוכל לקיים דבריו ואדעתא דהכי שיפסיד שכרו מן המוספין לא נתחייב והיכי דאפשר למיתלי בטעות ושגגה איננו נפסל בכך.